

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาในเรื่องโอกาสและอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศในแถบลาตินอเมริกาเป็นการพิจารณาถึงแนวทางที่ไทยจะเพิ่มการค้ากับลาตินอเมริกา นอกจากนั้นผลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ในแง่ของการรวบรวมข้อมูลทางการค้าเกี่ยวกับลาตินอเมริกาที่ค่อนข้างครอบคลุม ในการศึกษาได้เริ่มจากการวิเคราะห์ถึงรูปแบบการค้าที่อธิบายการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกา ทั้งการค้าระหว่างอุตสาหกรรมและการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันซึ่งนอกจากจะทำให้ทราบถึงรูปแบบที่เกิดขึ้นแล้วยังทำให้เห็นภาพของแนวโน้มในอนาคตอีกด้วย หลังจากนั้นได้ทำการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่อธิบายการค้าโดยพิจารณาจากลักษณะของสินค้าที่ทำการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาเปรียบเทียบกับประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงอื่น ๆ ซึ่งทำให้ภาพของแนวทางในการเพิ่มการค้าหรือโอกาสในการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกามีความชัดเจนขึ้น

ในขณะเดียวกัน ทางด้านอุปสรรคที่เน้นไปในการวิเคราะห์ถึงระยะทางในฐานะที่เป็นอุปสรรคในการค้าระหว่างประเทศไทยกับลาตินอเมริกานั้น เป็นการวิเคราะห์ที่มีได้มองแต่ในเรื่องโอกาสแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่พิจารณาถึงอุปสรรคที่ขัดขวางการค้าด้วย นอกจากนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ มิได้พิจารณาลาตินอเมริกาในฐานะที่เป็นแค่คู่ค้าแต่ยังพิจารณาในฐานะที่เป็นคู่แข่ง โดยวิเคราะห์ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการที่ลาตินอเมริการวมกลุ่มทางเศรษฐกิจทั้งที่รวมกลุ่มกันเองและรวมกลุ่มกับประเทศนอกกลุ่มที่เป็นตลาดสำคัญของไทย หลังจากนั้นได้ทำการวิเคราะห์ถึงประโยชน์จากการส่งเสริมการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกา เป็นการวิเคราะห์ที่ทำให้ภาพของโอกาสและอุปสรรคทางการค้าของไทยในระดับประเทศมีความชัดเจนและครอบคลุม

สำหรับการนำเสนอสรุปผลการศึกษาในบทนี้ได้จำแนกออกเป็นประเด็นใหญ่ที่สำคัญ 2 ประการคือ 1.โอกาส และ 2.อุปสรรค ดังนี้

6.1.1 โอกาสทางการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศในแถบลาตินอเมริกา

การค้าระหว่างไทยกับประเทศในแถบลาตินอเมริกาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2528 มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นแม้อัตราการขยายตัวโดยเฉลี่ยจะไม่สูงนักสืบเนื่องมาจากปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจทั้งของ

ในลาตินอเมริกาเองและของไทยโดยที่ไทยเป็นฝ่ายขาดดุลการค้าเกือบโดยตลอด แต่อัตราการขยายตัวที่สูงทั้งการส่งออกและการนำเข้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาในช่วงปลายคริสต์ทศวรรษที่ 1980 นั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากการปฏิรูปเศรษฐกิจของประเทศในแถบลาตินอเมริกา ประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยในลาตินอเมริกาคือ เม็กซิโก บราซิล อาร์เจนตินา ชิลี และเปรู โครงสร้างการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาเป็นไปในลักษณะของการค้าระหว่างอุตสาหกรรม กล่าวคือ สินค้าส่งออกของไทยส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุตสาหกรรม อาทิ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ ยานพาหนะ อุปกรณ์และส่วนประกอบ และเครื่องวีดีโอ อุปกรณ์เครื่องเสียงและส่วนประกอบ เป็นต้น ขณะที่สินค้านำเข้าจากลาตินอเมริกาเป็นสินค้าขั้นปฐมและสินค้าจำพวกวัตถุดิบ อาทิ กากพืช น้ำมัน (ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ผลปาล์ม เมล็ดฝ้าย) เมล็ดพืช น้ำมัน เหล็ก และเหล็กกล้า และปลาป่นและสัตว์อื่นๆปน

ขณะที่การวิเคราะห์รูปแบบการค้าที่อธิบายโครงสร้างทางการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกานั้น พบว่าการค้าระหว่างอุตสาหกรรมตามทฤษฎีของ Heckscher-Ohlin สามารถอธิบายโครงสร้างการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาได้ค่อนข้างดี โดยในการศึกษาได้ใช้การทดสอบสัดส่วนปัจจัยการผลิตเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ พบว่าในกรณีของปัจจัยทุนรวมต่อแรงงานนั้น ไทยเป็นผู้นำเข้าสุทธิแต่ผลดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติจึงทำให้ไม่สามารถสรุปเช่นนั้นได้ แต่เมื่อจำแนกออกเป็นทุนกายภาพและทุนมนุษย์พบว่า ไทยนำเข้าสุทธิในสินค้าทุนกายภาพเข้มข้นและส่งออกสุทธิในสินค้าทุนมนุษย์เข้มข้น โดยผลในส่วนนี้สอดคล้องกับผลที่ได้จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่อธิบายโครงสร้างการค้าจากการพิจารณาการค้าในรายการสินค้าซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป

สินค้าทุนกายภาพสำคัญที่ไทยนำเข้าสุทธิ ได้แก่ กระดาษและผลิตภัณฑ์กระดาษ ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นน้ำมันปิโตรเลียม เหล็กและเหล็กกล้าขั้นมูลฐาน ผลิตภัณฑ์ที่มีโครงสร้างเป็นโลหะ ถังน้ำ ที่เก็บน้ำ และเครื่องกำเนิดไอน้ำ ผลิตภัณฑ์โลหะประดิษฐ์อื่นๆ การต่อเรือและการซ่อมเรือ และการผลิตหัวรถจักรของรถไฟและรถราง และรถที่เดินบนราง ขณะที่สินค้าทุนมนุษย์ที่ไทยส่งออกสุทธิ ได้แก่ ลวดและเคเบิลที่หุ้มฉนวน หม้อสะสมไฟฟ้า เซลล์ปฐมภูมิและแบตเตอรี่ปฐมภูมิ การผลิตหลอดไฟฟ้า อุปกรณ์ไฟฟ้าอื่นๆ หลอดอิเล็กทรอนิกส์ และส่วนประกอบอิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ เครื่องส่งสัญญาณโทรทัศน์และวิทยุ และเครื่องอุปกรณ์สำหรับโทรทัศน์และโทรเลขแบบใช้สาย การผลิตเครื่องรับโทรทัศน์ และวิทยุ และสินค้าที่เกี่ยวข้อง และอุปกรณ์และเครื่องใช้ในทางการแพทย์ และเครื่องมือที่ใช้ในทางการวัด การตรวจสอบ การทดสอบ การเดินเรือ การเดินอากาศ และใช้ในวัตถุประสงค์อื่นๆ ยกเว้นอุปกรณ์ที่ใช้ในทางทัศนศาสตร์

ข้อสรุปในภาพรวมที่ได้จากการศึกษาในส่วนนี้คือการค้าระหว่างอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นเป็นการค้าในลักษณะที่ไทยมีการนำเข้าสุทธิในสินค้าทุนกายภาพเข้มข้นและส่งออกสุทธิในสินค้าทุนมนุษย์เข้มข้น อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาที่ได้จากส่วนนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่แสดงถึงโอกาสทางการค้าที่เกิดขึ้นแก่ไทยจากการค้าในรูปแบบการค้าระหว่างอุตสาหกรรม เนื่องจากรูปแบบการค้าที่เกิดขึ้นอาจสามารถอธิบายได้โดยทฤษฎีอื่น เช่น ทฤษฎีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน นอกจากนี้ ผลการศึกษาในหัวข้ออื่นๆ ถัดไปจะช่วยให้ความชัดเจนในเรื่องนี้มีมากขึ้นและเป็นไปอย่างครอบคลุม

ในส่วนของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาซึ่งเป็นรูปแบบการค้าอีกลักษณะหนึ่งที่อธิบายโครงสร้างทางการค้านั้น ทำการศึกษาโดยใช้ดัชนี G-L เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ ผลที่ได้พบว่าการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาอยู่ในระดับต่ำซึ่งสอดคล้องกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ค่าดัชนี G-L ได้เพิ่มสูงอย่างมากในช่วงพ.ศ. 2539-2543 ซึ่งเป็นผลมาจากค่าดัชนี G-L ระดับปานกลางที่มีสัดส่วนในการค้าเพิ่มขึ้นอย่างมาก เมื่อพิจารณาในระดับอุตสาหกรรมพบว่ากลุ่มอุตสาหกรรมที่มีค่าดัชนี G-L สูงมีสัดส่วนการค้าในระดับต่ำ ขณะที่กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีค่าดัชนีปานกลางมีสัดส่วนการค้าในระดับสูงที่สุด โดยที่กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีค่าดัชนีในระดับต่ำมีค่าสัดส่วนการค้ามากในระดับรองลงมา

สินค้าของไทยที่มีค่าดัชนี G-L สูงและมีสัดส่วนมูลค่าการค้าสูง ได้แก่ เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ออกแบบพิเศษ และการผลิตโลหะพื้นฐาน ขณะที่สินค้าที่มีค่าดัชนีต่ำและมีสัดส่วนมูลค่าการค้าสูงคือเหล็กแผ่น โดยที่สินค้าสำคัญที่มีค่าดัชนีปานกลาง ได้แก่ หลอดและวาล์ว อุปกรณ์ทำความร้อนและความเย็นและชิ้นส่วน อุปกรณ์และชิ้นส่วนของเครื่องจักรสำนักงาน ยางรถยนต์ อุปกรณ์โทรคมนาคมและชิ้นส่วน เรือและสิ่งลอยน้ำ และหนัง เมื่อนำอุตสาหกรรมเหล่านี้เปรียบเทียบกับกลุ่มอุตสาหกรรมสำคัญในประเทศที่มีค่าดัชนีสูงอย่างสิงคโปร์ พบว่ามีหลายอุตสาหกรรมที่มีเหมือนกัน แสดงให้เห็นถึงแนวทางในการเพิ่มการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาในอุตสาหกรรมต่างๆ ตลอดจนแนวโน้มที่ค่อนข้างสดใส

จากผลการศึกษาในส่วนนี้สามารถสรุปได้ในเบื้องต้นว่ารูปแบบการค้าที่เป็นในลักษณะการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันระหว่างไทยกับลาตินอเมริกานั้นถึงแม้จะไม่สามารถอธิบายได้เป็นอย่างดีจากค่าดัชนีที่ต่ำแต่ก็มีแนวโน้มที่ดี หรืออีกนัยหนึ่งไทยมีโอกาที่จะเพิ่มการค้า

ค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันกับลาตินอเมริกาเพื่อนำไปสู่ปริมาณและมูลค่าการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาที่เพิ่มขึ้นได้ นอกจากนี้ประเด็นสำคัญประการหนึ่งที่ได้จากการศึกษาคือ ประเทศไทยอาจจะพิจารณาถึงกลุ่มอุตสาหกรรมที่ประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงอื่น ๆ ที่มีค่าดัชนีสูงในการค้ากับลาตินอเมริกา อาทิ เหล็กแผ่น เส้นด้ายสิ่งทอ อุตสาหกรรมในกลุ่มอาหาร และเคมีภัณฑ์เบ็ดเตล็ด ว่าไทยมีความสามารถที่จะเพิ่มการค้าภายในอุตสาหกรรมใดได้บ้าง ตลอดจนการมุ่งเน้นในอุตสาหกรรมหลอดและวาล์ว อุปกรณ์และชิ้นส่วนของเครื่องจักรสำนักงาน อุปกรณ์โทรคมนาคมและชิ้นส่วน และเรือและสิ่งลอยน้ำ เพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มการค้ากับลาตินอเมริกาทั้งระดับการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันและระดับการค้ารวมต่อไป

นอกจากนั้นการพิจารณาปัจจัยที่อธิบายรูปแบบการค้าจากลักษณะของสินค้าที่ทำการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาเป็นการศึกษาในอีกหัวข้อหนึ่งที่จะทำให้ทราบถึงโอกาส ตลอดจนแนวทางที่จะเพิ่มการค้าระหว่างกัน โดยจำแนกสินค้าออกเป็น 4 กลุ่มคือ สินค้าที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเข้มข้น สินค้าที่ใช้แรงงานเข้มข้น สินค้าที่ใช้ทุนกายภาพเข้มข้น และสินค้าที่ใช้ทุนมนุษย์เข้มข้น ผลการศึกษาในส่วนนี้สนับสนุนผลที่ได้จากการศึกษาในหัวข้อการทดสอบสัดส่วนปัจจัยการผลิตที่พบว่าไทยนำเข้าสุทธิในสินค้าทุนกายภาพเข้มข้นและส่งออกสุทธิในสินค้าทุนมนุษย์เข้มข้น ขณะเดียวกันผลการศึกษาในหัวข้อนี้ก็ทำให้ภาพของรูปแบบการค้าที่เป็นลักษณะการค้าระหว่างอุตสาหกรรมก็ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้นำเข้าสุทธิในสินค้าทุนกายภาพแล้วไทยยังนำเข้าสุทธิในสินค้าทรัพยากรเข้มข้น รวมทั้งการส่งออกสุทธิในสินค้าแรงงานเข้มข้นและทุนมนุษย์เข้มข้น

ทางด้านโครงสร้างสินค้าส่งออก ไทยส่งออกสินค้าที่ใช้แรงงานเข้มข้นมากที่สุด รองลงมาคือสินค้าทรัพยากรธรรมชาติ ทุนมนุษย์ และทุนกายภาพ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาถึงแนวโน้มในสินค้ากลุ่มต่างๆของไทยเปรียบเทียบกับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงที่สำคัญพบว่าไทยมีโอกาสที่จะเพิ่มมูลค่าการค้ากับลาตินอเมริกาผ่านทฤษฎีห้าฉบับ กล่าวคือไทยจะดำเนินการส่งออกสินค้าในรูปแบบที่ประเทศ NIEs อย่างเกาหลีใต้และสิงคโปร์ได้เคยทำการส่งออก เนื่องจากเทคโนโลยีตลอดจนต้นทุนการผลิตของไทยนั้นอาจจะเหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพสำหรับการส่งออกมากกว่า ในสินค้ากลุ่มทุนกายภาพนั้นไทยเริ่มมีแนวโน้มที่ดี ขณะที่สินค้าทุนมนุษย์ที่มีเทคโนโลยีสูงกว่าไทยเองก็มีอนาคตที่ดีเช่นกัน

สินค้าส่งออกสำคัญของไทยในกลุ่มสินค้าแรงงานเข้มข้นประกอบด้วย ยางรถยนต์ เส้นด้ายสิ่งทอ เส้นใยทอ เครื่องแต่งกายภายนอกชายที่ทำจากเส้นใย เครื่องแต่งกายอื่นๆที่

ทำโดยถัก และเครื่องสวมใส่เท้า ในส่วนของสินค้ากลุ่มทุนกายภาพเข้มข้นประกอบด้วย เครื่องปั้นไฟและชิ้นส่วน เครื่องจักรผลิตผ้าและหนัง และชิ้นส่วน อุปกรณ์ทำความร้อนและความเย็น และชิ้นส่วน ยานยนต์สำหรับขนส่งสินค้า และรถจักรยานยนต์ สำหรับสินค้าส่งออกสำคัญในกลุ่มทุนมนุษย์ซึ่งเป็นกลุ่มที่ไทยมีสัดส่วนการส่งออกมากที่สุดในช่วงพ.ศ. 2539-2543 ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์โพลีเมอร์ เครื่องประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ อุปกรณ์และชิ้นส่วนของเครื่องจักรสำนักงาน เครื่องบันทึกเสียง อุปกรณ์ไฟฟ้าอื่นๆ หลอดและวาล์ว และเครื่องจักรไฟฟ้าและอุปกรณ์

กลุ่มสินค้าทุนกายภาพส่งออกของไทยที่เหมือนกับเกาหลีใต้คือ เครื่องจักรผลิตผ้าและหนัง และชิ้นส่วน อุปกรณ์ทำความร้อนและความเย็นและชิ้นส่วน ยานยนต์สำหรับขนส่งสินค้า ขณะที่สินค้าทุนมนุษย์ของไทยที่เหมือนกับเกาหลีใต้คือ ผลิตภัณฑ์โพลีเมอร์ อุปกรณ์และชิ้นส่วนของเครื่องจักรสำนักงาน เครื่องบันทึกเสียง หลอดและวาล์ว และเครื่องจักรไฟฟ้าและอุปกรณ์ สินค้าเหล่านี้เป็นสินค้าที่ไทยสามารถดำเนินการส่งออกตามเกาหลีใต้ภายใต้ทฤษฎีห้าานบินได้

เมื่อนำผลการศึกษาในหัวข้อนี้ไปประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการของไทยที่ทำธุรกิจการค้ากับประเทศในแถบลาตินอเมริกาซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นบริษัทลูกของบริษัทข้ามชาติจากประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงอื่นๆ อาทิ ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ที่ย้ายฐานการผลิตมายังไทยเพื่อทำการส่งออกไปประเทศอื่นๆรวมทั้งลาตินอเมริกาพบว่า ไทยมีโอกาสที่จะเพิ่มมูลค่าการค้ากับลาตินอเมริกาที่สามารถอธิบายได้โดยทฤษฎีห้าานบิน กล่าวคือในกลุ่มสินค้าที่ใช้ทุนกายภาพเข้มข้นและทุนมนุษย์เข้มข้นนั้นไทยมีสัดส่วนมูลค่าการส่งออก (เมื่อเทียบกับกลุ่มสินค้าอื่นๆ) ไปยังลาตินอเมริกาเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยในสินค้ากลุ่มนี้ผู้ประกอบการของไทยส่วนใหญ่เป็นบริษัทลูกของบริษัทข้ามชาติที่มาจากประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงอื่นๆตามที่ได้กล่าวไปแล้ว

ขณะที่ประเด็นที่เกี่ยวกับโอกาสอีกประการหนึ่งคือการพิจารณาถึงประโยชน์ที่ไทยจะได้รับจากการส่งเสริมการค้ากับลาตินอเมริกา โดยวิเคราะห์จากค่าดัชนีทางการค้าต่างๆ ประกอบด้วย ดัชนีความเข้มข้นทางการค้า (TII) ดัชนีความสอดคล้องทางการค้า (TCI) และดัชนีความเบี่ยงเบนทางการค้า (TBI) พบว่าไทยมีความเข้มข้นทางการค้ากับลาตินอเมริกาในระดับต่ำ ขณะที่มีความสอดคล้องทางการค้าที่หมายถึงความสอดคล้องระว่างสินค้าส่งออกของไทยและสินค้านำเข้าของลาตินอเมริกาสูง และมีค่าดัชนีความเบี่ยงเบนทางการค้าที่แสดงถึงปัจจัยอื่นๆที่มีอิทธิพลต่อการค้าระหว่างกันนอกเหนือจากรูปแบบการค้าในระดับต่ำ ค่าดัชนีความเข้มข้นทาง

การค้าที่ต่ำของไทยนั้น มีเหตุมาจากค่าดัชนีความเป็ยงเบนทางการค้าที่ต่ำ ประเทศเกาหลีใต้เป็นประเทศที่มีค่าดัชนีทางการค้าอยู่ในระดับสูงทั้ง 3 ดัชนี การเปรียบเทียบกรณีของไทยกับเกาหลีใต้ จะทำให้ทราบถึงแนวทางในการเพิ่มการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาได้

กลุ่มสินค้าของไทยที่มีค่าดัชนี TCI สูงหรืออีกนัยหนึ่งคือกลุ่มสินค้าส่งออกของไทยที่สอดคล้องกับการนำเข้าของลาตินอเมริกา ประกอบด้วย ข้าว หลอดและวาล์ว อุปกรณ์ไฟฟ้าอื่นๆ อุปกรณ์และชิ้นส่วนของเครื่องจักรสำนักงาน อุปกรณ์โทรคมนาคมและชิ้นส่วน น้ย่างธรรมชาติ อุปกรณ์ทำความร้อนและความเย็นและชิ้นส่วน เครื่องจักรสำนักงาน ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมที่กลั่นแล้ว ผลิตภัณฑ์โพลีเมอร์ เครื่องปั้นไฟและชิ้นส่วน และเครื่องจักรไฟฟ้าและอุปกรณ์

เมื่อเปรียบเทียบกลุ่มสินค้าที่มีค่า TCI สูงระหว่างไทยกับเกาหลีใต้แล้วพบว่าสินค้าส่งออกของไทยที่เหมือนกับเกาหลีใต้คือ หลอดและวาล์ว ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมที่กลั่นแล้ว ผลิตภัณฑ์โพลีเมอร์ เครื่องประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ อุปกรณ์และชิ้นส่วนของเครื่องจักรสำนักงาน อุปกรณ์ไฟฟ้าอื่นๆ อุปกรณ์ทำความร้อนและความเย็นและชิ้นส่วน และเครื่องจักรไฟฟ้าและอุปกรณ์ แสดงให้เห็นว่าไทยอาจจะมีโอกาสเพิ่มการค้ากับลาตินอเมริกาในสินค้าเหล่านี้

ทางด้านกลุ่มสินค้าที่มีค่าดัชนี TBI สูงของไทยและเกาหลีใต้เมื่อนำมาเปรียบเทียบกันแล้วพบว่า อุปกรณ์โทรคมนาคมและชิ้นส่วน ยานยนต์สำหรับขนส่งสินค้า และอุปกรณ์และชิ้นส่วนของเครื่องจักรสำนักงาน เป็นรายการสินค้าที่เหมือนกัน นอกจากนั้นกลุ่มสินค้าที่เกาหลีใต้มีค่า TBI สูงนี้ไปเปรียบเทียบกับกลุ่มสินค้าที่ไทยมีค่า TCI สูงพบว่ามี 5 รายการที่เหมือนกันคือ อุปกรณ์โทรคมนาคมและชิ้นส่วน หลอดและวาล์ว ผลิตภัณฑ์โพลีเมอร์ อุปกรณ์ทำความร้อนและความเย็นและชิ้นส่วน และอุปกรณ์และชิ้นส่วนของเครื่องจักรสำนักงาน

จากการเปรียบเทียบกลุ่มสินค้าในดัชนีต่างๆระหว่างไทยกับเกาหลีใต้สามารถอนุมานได้ว่า จริงๆแล้วสินค้าส่งออกของไทยหลายรายการนั้นสอดคล้องกับสินค้าที่เกาหลีใต้ทำการค้ากับอยู่กับลาตินอเมริกา โดยมีเพียงอุปกรณ์โทรคมนาคมและชิ้นส่วน และอุปกรณ์และชิ้นส่วนของเครื่องจักรสำนักงาน ที่ไทยได้ทำการค้ากับลาตินอเมริกาแล้ว แต่สำหรับรายการอื่นๆที่รูปแบบการค้าของไทยสอดคล้องกับลาตินอเมริกาอาจจะยังมิได้ทำการค้าระหว่างกันหรือค้าแล้วแต่อยู่ในระดับต่ำ มีความเป็นไปได้ว่านักธุรกิจไทยยังมีได้ไปเปิดตลาดสินค้าเหล่านั้นในลาตินอเมริกาหรือความสามารถในการแข่งขันอาจจะยังเทียบกับเกาหลีใต้ไม่ได้ จึงอาจเป็นเหตุให้ไทยมีค่า

TBI ที่ต่ำกว่าเกาหลีใต้ นอกจากนั้นในแง่ของปัจจัยอื่น ๆ ยังมีความเป็นไปได้ว่าการค้าและการลงทุนระหว่างเกาหลีใต้กับลาตินอเมริกาที่อยู่ในระดับสูงและมีระยะเวลายาวนานกว่าไทยอาจเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ค่า TBI ของเกาหลีใต้สูงกว่าไทย เป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มสินค้าที่เกาหลีใต้มีค่า TCI และ TBI สูงนั้นมีหลายรายการที่เหมือนกัน แสดงให้เห็นว่าเกาหลีใต้ได้ทำการค้ากับลาตินอเมริกา (อนุมานจากค่า TBI) สอดคล้องกับรูปแบบการค้าของตนกับลาตินอเมริกา (จากค่า TCI) จึงทำให้ความเข้มข้นทางการค้า (จากค่า TII) ของเกาหลีใต้อยู่ในระดับสูง โดยประเด็นนี้น่าจะเป็นสิ่งสำคัญที่ไทยควรหยิบมาพิจารณา

กล่าวโดยสรุป จากการคำนวณค่าดัชนีการค้าต่างๆในส่วนนี้แสดงให้เห็นว่าเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกามีโอกาสที่จะเพิ่มการค้าระหว่างกันได้ แม้ว่าจะมีอุปสรรคทางการค้าค่อนข้างสูงแต่ความสอดคล้องกันของรูปแบบการค้าในรายการสินค้าระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกาน่าจะเป็นผลดีต่อการค้าระหว่างกันอย่างมาก ดังนั้นหากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกาสามารถลดอุปสรรคทางการค้าลงได้โอกาสที่จะเพิ่มการค้าระหว่างกันก็จะชัดเจนมากขึ้น

สำหรับประเทศไทยที่ถึงแม้ว่าเกือบทุกดัชนีจะมีค่าค่อนข้างต่ำ แต่ไทยก็มีโอกาสที่จะเพิ่มการค้ากับลาตินอเมริกาได้เช่นกันด้วยเหตุผลที่ได้กล่าวไปแล้วในกรณีของภูมิภาค นอกจากนั้นรูปแบบการค้าระหว่างเกาหลีใต้กับลาตินอเมริกาน่าจะเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับไทยในการพิจารณาเพื่อเพิ่มการค้ากับลาตินอเมริกา โดยผลที่ได้จากการคำนวณค่าดัชนีการค้าต่างๆในส่วนนี้เมื่อนำไปผนวกกับผลในเรื่องการวิเคราะห์รูปแบบการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้คำตอบสำหรับการศึกษาในหัวข้อที่เกี่ยวกับการทดสอบ Gravity Model ชัดเจนขึ้น กล่าวคือกล่าวคือรูปแบบการค้าในรายการสินค้าต่างหากที่ทำให้ไทยทำการค้ากับลาตินอเมริกาได้น้อยกว่าเกาหลีใต้มากกว่าจะเป็นปัญหาจากระยะทางที่ห่างไกล ทั้งที่โครงสร้างสินค้าส่งออกของไทยนั้นสอดคล้องกับการนำเข้าของลาตินอเมริกา การส่งเสริมการส่งออกโดยรัฐทางด้าน ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับลาตินอเมริกา การอำนวยความสะดวกทางการค้า ตลอดจนการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างกันในระดับที่มากขึ้น น่าจะทำให้ไทยมีการค้าที่เพิ่มมากขึ้นกับลาตินอเมริกาได้

นอกจากนั้นจากการพิจารณากลุ่มสินค้าที่ทำการค้าก็พบว่า กลุ่มสินค้าที่เกาหลีใต้ทำการค้ากับลาตินอเมริกานั้นเป็นสินค้าที่มีระดับการใช้เทคโนโลยีสูงกว่าไทย นั่นหมายความว่า

ว่าหากไทยต้องการเพิ่มมูลค่าการค้ากับลาตินอเมริกาแล้ว ไทยควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเทคโนโลยีและทุนมนุษย์เพื่อนำไปสู่ศักยภาพในการแข่งขันของสินค้าส่งออกที่เพิ่มมากขึ้น

6.1.2 อุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศในแถบลาตินอเมริกา

อุปสรรคทางการค้าระหว่างไทยกับประเทศในแถบลาตินอเมริกาที่สำรวจจากผู้ประกอบการพบว่าปัญหาที่สำคัญคือ ระบบการชำระเงินระหว่างกัน ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับตลาดลาตินอเมริกา และภาษาและวัฒนธรรม ขณะที่อุปสรรคจากระยะทางที่ห่างไกลไม่พบว่าเป็นประเด็นสำคัญ

ในส่วนของการพิจารณาถึงอุปสรรคที่เกิดจากระยะทางในการค้ากับลาตินอเมริกาโดยใช้วิธีการทางเศรษฐมิติในการประมาณสมการ Gravity เปรียบเทียบระหว่างไทย-ประเทศคู่ค้ากับเกาหลีใต้-ประเทศคู่ค้าเพื่อพิจารณาว่าโครงสร้างทางการค้าที่อธิบายโดยความแตกต่างในรายได้ประชาชาติต่อหัว ระยะทาง และการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ ของไทยและเกาหลีใต้นั้นแตกต่างกันหรือไม่ ผลการทดสอบชี้ให้เห็นว่าโครงสร้างทางการค้าของไทยกับเกาหลีใต้นั้นไม่แตกต่างกันทั้งในระดับปัจจัยระยะทางอย่างเดียวและในระดับทุกปัจจัย ทำให้สรุปได้ว่าระยะทางมิได้เป็นอุปสรรคในการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกา กล่าวคือภายใต้ความห่างไกลของระยะทางดังกล่าวนี้ไทยยังมีโอกาสที่จะเพิ่มการค้ากับลาตินอเมริกาได้

ในเบื้องต้นสามารถสรุปภาพรวมออกมาได้ว่าสัดส่วนมูลค่าการค้าระหว่างเกาหลีใต้กับลาตินอเมริกาที่มากกว่าไทยกับลาตินอเมริกานั้นมิได้เกิดจากปัญหาของระยะทาง แต่อาจเกิดจากประเด็นอื่นคือ ระดับการพัฒนาของเกาหลีใต้ที่สูงกว่าไทยซึ่งนำไปสู่รูปแบบการค้าระหว่างเกาหลีใต้กับลาตินอเมริกาที่แตกต่างจากรูปแบบการค้าของไทยกับลาตินอเมริกา และจากการศึกษาในเรื่องการอธิบายรูปแบบการค้าแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการค้าของเกาหลีใต้กับลาตินอเมริกาเป็นการค้าในกลุ่มสินค้าที่มีระดับของเทคโนโลยีที่สูงกว่าการค้าของไทยกับลาตินอเมริกา

การศึกษาที่ผ่านมาข้างต้นเป็นการมองลาตินอเมริกาในฐานะคู่ค้าแต่เพื่อให้การศึกษาในครั้งนี้ได้พลาตในประเด็นอื่นที่สำคัญไป การมองลาตินอเมริกาในฐานะคู่แข่งจึงเป็นสิ่งที่ควรพิจารณา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นคู่แข่งของไทยทั้งในตลาดลาตินอเมริกาเองและตลาดสำคัญของไทยอย่างนาฟต้าและสหภาพยุโรป จากผลการศึกษาพบว่า ในตลาด LAIA แม้ว่าจะมีดัชนีการส่งออกที่คล้ายคลึงกันสูงซึ่งแสดงถึงระดับความรุนแรงของการแข่งขันที่ต่ำ แต่แนวโน้มของความรุนแรงในการแข่งขันของสินค้าส่งออกระหว่างไทยกับประเทศสมาชิก LAIA ก็เพิ่มขึ้น

อย่างต่อเนื่อง โดยหมวดสินค้าอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ดเป็นหมวดที่มีระดับการแข่งขันรุนแรงมากที่สุด สินค้าสำคัญในหมวดนี้คือ งานศิลป์ การสะสม และของเก่า นาฬิกา อุปกรณ์และเครื่องมือแพทย์ และฟิล์มภาพยนตร์ ขณะที่หมวดเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่ง ถึงแม้ระดับของความรุนแรงในการแข่งขันจะยังไม่มากแต่ก็มีแนวโน้มที่สูงขึ้น สินค้าสำคัญในหมวดนี้คือ เครื่องกำเนิดไฟฟ้า อื่นๆ และชิ้นส่วน เครื่องจักรผลิตผ้าและหนัง และชิ้นส่วน รถรางและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง เครื่องต้มไอน้ำ เครื่องพิมพ์และเข้าเล่ม และชิ้นส่วน เครื่องพลังงานไอน้ำ เครื่องมือสำหรับงานโลหะ เรือและสิ่งลอยน้ำ และเครื่องยนต์ที่มีโซ่ไฟฟ้า

สำหรับสินค้าใน 2 หมวดนี้เมื่อนำมาพิจารณาสัดส่วนการส่งออกของไทยไปยัง LAIA พบว่าหมวดเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่งมีสัดส่วนสูงที่สุดและมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น สินค้าสำคัญในหมวดนี้ที่มีสัดส่วนการส่งออกสูง ได้แก่ อุปกรณ์และชิ้นส่วนของเครื่องจักรสำนักงาน อุปกรณ์โทรคมนาคมและชิ้นส่วน และยานยนต์สำหรับขนส่งสินค้า ขณะที่สินค้าอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ดมีสัดส่วนการส่งออกในระดับปานกลางและมีแนวโน้มที่ลดลง สินค้าในหมวดนี้ที่มีสัดส่วนการส่งออก ได้แก่ เครื่องสวมใส่เท้า อุปกรณ์และเครื่องมือถ่ายภาพ สินค้าเกี่ยวกับจักรยานยนต์ และรถเข็นเด็ก ของเด็กเล่น เกม และอุปกรณ์กีฬา จากผลดังกล่าวเห็นได้ว่าสินค้าที่มีระดับการแข่งขันรุนแรงทั้งในสองกลุ่มนั้นเป็นคนละรายการกับสินค้าที่ไทยมีสัดส่วนการส่งออกสูงในตลาด LAIA จึงทำให้สรุปได้ว่าปัญหา trade diversion ในขั้นนี้ยังไม่เป็นที่น่าวิตก ยิ่งไปกว่านั้นการแข่งขันที่ค่อนข้างรุนแรงในสินค้าอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ดไม่เป็นที่น่ากังวลนักเพราะมีสัดส่วนการส่งออกจากไทยที่ไม่สูงนัก ขณะที่สินค้าหมวดเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่งถึงแม้มีแนวโน้มของระดับการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นแต่ไทยก็ยังคงมีสัดส่วนการส่งออกที่เพิ่มขึ้น

จากผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่าไทยอาจไม่ได้รับผลกระทบจาก trade diversion ที่เกิดจากการที่ LAIA รวมกลุ่มทางเศรษฐกิจกัน โดยค่าส่วนแบ่งตลาดของไทยใน LAIA แม้จะมีไม่มากนักแต่ก็ได้มีแนวโน้มลดลง ส่วนสินค้าส่งออกระหว่างไทยกับประเทศคู่แข่งคือสมาชิก LAIA ก็มีได้คล้ายกันเท่านั้น ขณะที่สินค้าที่มีความรุนแรงในการแข่งขัน ไทยก็มีสัดส่วนการส่งออกที่ไม่มากนักและยังมีความสามารถในการแข่งขันสูงกว่าประเทศคู่แข่งส่วนใหญ่ สำหรับสินค้าที่มีสัดส่วนการส่งออกสูง ไทยยังมีแนวโน้มของการส่งออกที่เพิ่มขึ้นและมีความสามารถในการแข่งขันของสินค้าในหลายรายการ

ขณะที่ในตลาดร่วมตอนใต้ก็มีลักษณะที่คล้ายกับ LAIA กล่าวคือ มีดัชนีการส่งออกที่คล้ายคลึงกันสูงซึ่งแสดงถึงระดับความรุนแรงของการแข่งขันที่ต่ำ แต่แนวโน้มของความรุนแรง

แรงในการแข่งขันของสินค้าส่งออกระหว่างไทยกับประเทศสมาชิกตลาดร่วมตอนใต้ก็เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง หมวดสินค้าอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ดเป็นหมวดที่มีการแข่งขันรุนแรงที่สุดและมีแนวโน้มของความรุนแรงในการแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้น สินค้าสำคัญในหมวดนี้คือ งานศิลป์ การสะสมและของเก่า ภาพยนตร์ ทัศนศิลป์และเครื่องประดับ มิเตอร์และเครื่องนับ นาฬิกา เครื่องแต่งกายชั้นในที่ทำจากเส้นใยสังเคราะห์ เครื่องแต่งกายภายนอกชายที่ทำจากเส้นใย และอุปกรณ์และเครื่องมือแพทย์ ขณะที่หมวดเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่งถึงแม้ระดับของค่าดัชนีจะแสดงว่าการแข่งขันไม่รุนแรง แต่เมื่อพิจารณาแนวโน้มพบว่าสินค้าหมวดนี้อาจมีระดับการแข่งขันที่รุนแรงเพิ่มขึ้นในอนาคตได้ สินค้าที่สำคัญในหมวดนี้คือ เครื่องต้มไอน้ำ เรือและสิ่งลอยน้ำ อุปกรณ์ไฟฟ้าที่ใช้ในการแพทย์ อุปกรณ์ไฟฟ้าอื่นๆ เครื่องกำเนิดไฟฟ้าอื่นๆ และชิ้นส่วน รถรางและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง เครื่องพลังงานไอน้ำ เครื่องมือสำหรับงานโลหะ เครื่องพิมพ์และเข้าเล่ม และชิ้นส่วนเครื่องยนต์ที่มีใช้ไฟฟ้า เครื่องบิน อุปกรณ์และชิ้นส่วน และเครื่องจักรสำหรับงานโลหะและชิ้นส่วน

เมื่อนำสินค้าใน 2 หมวดดังกล่าวมาพิจารณาค่าสัดส่วนการส่งออกจากไทยไปตลาดร่วมตอนใต้พบว่า สินค้าหมวดเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่งเป็นหมวดที่มีสัดส่วนการส่งออกสูงที่สุดและมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นเล็กน้อย สินค้าในหมวดนี้ที่มีสัดส่วนการส่งออกสูง ได้แก่ อุปกรณ์ทำความร้อนและความเย็นและชิ้นส่วน เครื่องประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ อุปกรณ์โทรคมนาคมและชิ้นส่วน และหลอดและวาล์ว สำหรับหมวดสินค้าอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ดมีแนวโน้มที่ค่อนข้างผันผวนและเป็นไปในทางลดลง สินค้าที่มีสัดส่วนการส่งออกสูงได้แก่ อุปกรณ์และเครื่องแต่งกายอื่นๆ เครื่องสวมใส่เท้า อุปกรณ์ที่ใช้ในการวัด ตรวจสุขภาพ และวิเคราะห์ และรถเข็นเด็กของเด็กเล่น เกม และอุปกรณ์กีฬา จากการพิจารณาทั้งค่า ESI รายหมวดและสัดส่วนการส่งออกของไทยไปยังเมอร์โคซัวร์พบว่าสินค้าเพียงรายการเดียวที่มีระดับการแข่งขันรุนแรงและไทยมีสัดส่วนการส่งออกไปยังตลาดร่วมตอนใต้สูงคือเครื่องสวมใส่เท้าที่อาจเกิดปัญหา trade diversion ได้

จากผลการวิเคราะห์สำหรับตลาดร่วมตอนใต้ชี้ให้เห็นเป็นนัยว่าไทยอาจไม่ได้รับผลกระทบจาก trade diversion ที่เกิดจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกตลาดร่วมตอนใต้ โดยค่าส่วนแบ่งตลาดของไทยในตลาดร่วมตอนใต้แม้จะมีไม่มากนักแต่ก็มีได้มีแนวโน้มลดลง ส่วนสินค้าส่งออกระหว่างไทยกับประเทศคู่แข่งคือสมาชิกของตลาดร่วมตอนใต้ก็มีได้คล้ายกันเท่าใดนัก ขณะที่สินค้าที่มีความรุนแรงในการแข่งขัน ไทยก็มีสัดส่วนการส่งออกที่ไม่มากนักและยังมีความสามารถในการแข่งขันสูงกว่าประเทศคู่แข่ง สำหรับสินค้าที่มีสัดส่วนการส่งออก

สูง ไทยยังมีแนวโน้มของการส่งออกที่เพิ่มขึ้นและมีความสามารถในการแข่งขันของสินค้าในหลายรายการ นอกจากนั้นประเทศในกลุ่มตลาดร่วมตอนใต้ยังมีการเปิดประเทศฝ่ายเดียวกับโลกอยู่แล้วผลกระทบที่เกิดขึ้นจากอุปสรรคในเรื่องนี้จึงไม่เป็นที่น่ากังวล อย่างไรก็ตามควรมีการประเมินผลกระทบอย่างครอบคลุมเมื่อตลาดร่วมตอนใต้รวมกลุ่มเสร็จสิ้นในปีพ.ศ. 2549

ในส่วนของตลาดนาฟต้าพบว่า ค่าดัชนีการส่งออกที่คล้ายคลึงกันระหว่างไทยกับลาตินอเมริกามีแนวโน้มที่ลดลงเกือบตลอด แสดงถึงระดับการแข่งขันของสินค้าส่งออกระหว่างไทยกับลาตินอเมริกานั้นมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น และรุนแรงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มเศรษฐกิจอื่นๆ น้ำมันและไขมันจากพืชและสัตว์เป็นหมวดสินค้าที่มีระดับการแข่งขันรุนแรงที่สุด รองลงมาได้แก่ สินค้าอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ด สินค้าอุตสาหกรรมพื้นฐาน และเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่ง สำหรับแนวโน้มของสินค้าทั้ง 4 หมวดนี้ ทุกหมวดมีแนวโน้มของการแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้น สินค้าสำคัญในหมวดน้ำมันและไขมันจากพืชคือไขมันและน้ำมันจากพืชและสัตว์ หมวดอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ดคือ ฟิล์มภาพยนตร์ เครื่องเขียนและอุปกรณ์สำนักงาน อุปกรณ์ทางจักษุและชิ้นส่วน นาฬิกา เครื่องแต่งกายชั้นในที่ทำจากเส้นใยสังเคราะห์ เครื่องแต่งกายภายนอกหญิงที่ทำจากเส้นใย และเครื่องแต่งกายอื่นๆที่ทำโดยถัก หมวดสินค้าอุตสาหกรรมพื้นฐานคือ ยูเรเนียม อุปกรณ์สำหรับก่อสร้างรางรถไฟ ผลิตภัณฑ์ไม้เคอร์ค หนัขนสัตว์ที่ตัดแต่งแล้ว เส้นใยสังเคราะห์พิเศษ ตู้คอนเทนเนอร์ที่เป็นโลหะ ตะกั่ว เส้นใยถัก เหล็กกล้า เหล็กถวด ที่ยังไม่ได้เคลือบ และยางรถยนต์ และสินค้าหมวดเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่งคือ เครื่องพิมพ์และเข้าเล่ม และชิ้นส่วน เครื่องต้มไอน้ำ เครื่องกำเนิดไฟฟ้าอื่นๆและชิ้นส่วน เรือและสิ่งลอยน้ำ เครื่องจักรสำหรับงานโลหะและชิ้นส่วน เครื่องแปรรูปอาหารและชิ้นส่วน รถจักรยานยนต์ เครื่องจักรผลิตกระดาษ และเยื่อกระดาษ เครื่องพลังงานไอน้ำ เครื่องจักรการเกษตรและชิ้นส่วน และแทรกเตอร์

เมื่อพิจารณาค่าสัดส่วนการส่งออกของไทยในสินค้าแต่ละหมวดในตลาดนาฟต้าพบว่า เครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่งมีแนวโน้มของค่าสัดส่วนการส่งออกมากที่สุด สินค้าในหมวดนี้ที่มีสัดส่วนการส่งออกสูง ได้แก่ เครื่องประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ อุปกรณ์และชิ้นส่วนของเครื่องจักรสำนักงาน อุปกรณ์โทรคมนาคมและชิ้นส่วน และหลอดและวาล์ว รองลงมาคือสินค้าหมวดอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ด สินค้าที่มีสัดส่วนการส่งออกสูง ได้แก่ เครื่องแต่งกายอื่นๆที่ทำโดยถัก เครื่องสวมใส่เท้า เครื่องแต่งกายภายนอกชายที่ทำจากเส้นใย และเครื่องแต่งกายภายนอกหญิงที่ทำจากเส้นใย ขณะที่สินค้าอุตสาหกรรมพื้นฐานมีสัดส่วนไม่สูงนัก สินค้าที่มีสัดส่วนการส่งออกสูง ได้แก่ การผลิตโลหะพื้นฐาน สิ่งที่ทำด้วยผ้า และปูนซีเมนต์ ส่วนน้ำมันและไขมันจากพืชและสัตว์มีค่าสัดส่วนที่ต่ำมาก สินค้าเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่ง และสินค้าอุตสาหกรรมพื้น

ฐาน มีแนวโน้มที่ค่อนข้างไปในทางเพิ่มขึ้น ขณะที่สินค้าอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ด และน้ำมันและไขมัน จากพืชและสัตว์ มีแนวโน้มที่ลดลง จากการพิจารณาข้างต้นพบว่า มีสินค้าสองรายการที่มีการแข่งขันรุนแรงและไทยมีสัดส่วนการส่งออกไปยังนาฟต้าสูงคือ เครื่องแต่งกายอื่นๆที่ทำโดยถัก และเครื่องแต่งกายภายนอกหญิงที่ทำจากเส้นใย โดยสินค้าทั้งสองรายการดังกล่าวอาจเกิดปัญหา trade diversion ได้

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้นสรุปได้ว่าผลกระทบของ trade diversion ในนาฟต้า จากไทยไปยังลาตินอเมริกานั้นไม่ชัดเจน ค่าส่วนแบ่งตลาดของไทยมีค่าและแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย ขณะที่หมวดสินค้าที่มีการแข่งขันรุนแรงและเป็นที่น่ากังวลคือหมวดสินค้าอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ดจากค่าสัดส่วนการส่งออกที่ลดลง สำหรับสินค้าอุตสาหกรรมพื้นฐาน และเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่ง แม้ค่าสัดส่วนการส่งออกจะมีเพิ่มขึ้นแต่ค่าดัชนีการส่งออกที่คล้ายคลึงกันที่มีแนวโน้มลดลงแสดงถึงความรุนแรงในการแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้น ตลอดจนการพิจารณาค่า RCA ใน 2 หมวดนี้ยังแสดงถึงความสามารถในการแข่งขันที่ไทยยังมีน้อยกว่าหลายประเทศ ดังนั้นสินค้าใน 2 หมวดดังกล่าวไทยต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ แม้ว่าไทยจะมีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจกับประเทศสมาชิกนาฟต้าในเอเปคแต่ไทยก็ต้องพิจารณาถึงสิทธิประโยชน์ที่ไทยจะได้รับจากประเทศเหล่านี้เปรียบเทียบกับประเทศในแถบลาตินอเมริกาที่ได้รับจากนาฟต้าเมื่อการรวมกลุ่ม FTAA เสร็จสิ้นในปีพ.ศ. 2548 มิฉะนั้นแล้วไทยอาจสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในตลาดนาฟต้านี้ไป

สำหรับในตลาดสหภาพยุโรปที่มีตลาดร่วมตอนใต้เป็นคู่แข่งพบว่า ความรุนแรงของการแข่งขันมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นแต่ก็อยู่ในระดับที่ไม่รุนแรง สินค้าในหมวดเครื่องดื่มและยาสูบมีระดับการแข่งขันที่รุนแรงมากที่สุด รองลงมาได้แก่ น้ำมันและไขมันจากพืชและสัตว์ แร่เชื้อเพลิง และเคมีและเคมีภัณฑ์ สำหรับแนวโน้มของทั้ง 4 หมวดนี้เกือบทั้งหมดมีแนวโน้มที่ไม่แน่นอน ยกเว้นเคมีและเคมีภัณฑ์ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในการพิจารณาค่าสัดส่วนการส่งออกของไทยไปยังสหภาพยุโรปในสินค้าทั้ง 4 หมวดพบว่า สินค้าทั้ง 4 หมวดมีค่าสัดส่วนการส่งออกที่ต่ำมาก โดยมีเพียงเคมีและเคมีภัณฑ์เพียงหมวดเดียวที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น น้ำมันและไขมันจากพืชและสัตว์มีแนวโน้มคงที่ ขณะที่เครื่องดื่มและยาสูบ และแร่เชื้อเพลิง มีแนวโน้มที่ลดลง หมวดสินค้าที่ไทยมีสัดส่วนมูลค่าการส่งออกไปยังตลาดสหภาพยุโรปสูงที่สุดคือ เครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่ง รองลงมาได้แก่ สินค้าอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ด และสินค้าอุตสาหกรรมพื้นฐาน ตามลำดับ

จากผลการวิเคราะห์ที่มีสินค้าเพียงหมวดเดียวที่ควรให้ความสนใจคือเคมีและเคมีภัณฑ์เนื่องจากมีแนวโน้มของค่าสัดส่วนการส่งออกที่เพิ่มขึ้นและมีระดับการแข่งขันที่มีแนวโน้มของการรุนแรงที่ค่อนข้างไปในทางเพิ่มขึ้นเล็กน้อย แต่กระนั้นก็ตาม หมวดสินค้าที่ไทยมีค่าของสัดส่วนการส่งออกจากไทยไปยังสหภาพยุโรปสูงกลับเป็นหมวดที่มีได้มีการแข่งขันรุนแรง ดังนั้นปัญหา trade diversion จึงไม่ใช่ประเด็นสำคัญ

ข้อสรุปที่ได้ในภาพรวมสำหรับการศึกษาลผลกระทบจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของลาตินอเมริกาคือไทยคงไม่ต้องกังวลกับปัญหา trade diversion ที่เกิดจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของลาตินอเมริกาด้วยตนเองและการรวมกลุ่มกับตลาดส่งออกที่สำคัญของไทยอย่างนาฟต้าและสหภาพยุโรป ด้วยเหตุว่ารูปแบบสินค้าส่งออกของไทยกับลาตินอเมริกานั้นมีความแตกต่างกันค่อนข้างสูงหรือไม่ได้แข่งขันกัน แต่เมื่อใดก็ตามที่ลาตินอเมริกาพัฒนาขึ้นตลอดจนแนวโน้มของการค้าในลักษณะของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันของลาตินอเมริกามีมากขึ้น คงจะปฏิเสธไม่ได้ว่าลาตินอเมริกาจะต้องเป็นคู่แข่งที่สำคัญของไทยอย่างแน่นอน แม้ว่าการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันที่เพิ่มขึ้นอาจเป็นประโยชน์ต่อไทยในแง่ของการเป็นคู่ค้าก็ตาม ไทยควรจะต้องพิจารณาในประเด็นต่างๆเหล่านี้ให้รอบคอบเพื่อที่จะไม่สูญเสียส่วนแบ่งตลาดที่สำคัญ ตลอดจนเพื่อที่จะได้เพิ่มการค้ากับลาตินอเมริกาต่อไปในอนาคตได้

กล่าวโดยสรุป จากสรุปผลการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าไทยมีแนวทางที่จะเพิ่มการค้ากับประเทศไทยในแถบลาตินอเมริกาให้มากยิ่งขึ้นได้

6.2 ข้อจำกัดในการศึกษา

ปัญหาสำคัญที่พบจากการศึกษาในครั้งนี้คือเรื่องของข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวกับประเทศในแถบลาตินอเมริกา แม้ข้อมูลทางการค้าที่ได้จากหน่วยงานราชการไทยอย่างกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์จะเป็นข้อมูลที่ดีและไม่มีปัญหา แต่ข้อมูลในระดับประเทศที่อยู่ในเว็บไซต์ของกระทรวงการต่างประเทศนั้นกลับพบว่าไม่ทันสมัยเท่าที่ควร นอกจากนั้นการรวบรวมข้อมูลที่ดังกล่าวยังไม่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยด้านเศรษฐศาสตร์โดยเฉพาะในเชิงปริมาณ ขณะที่การรวบรวมประเด็นปัญหาจากการค้าที่เกิดขึ้นกับประเทศในแถบลาตินอเมริกาก็ยังไม่ชัดเจนว่าหน่วยงานใดจะเป็นแหล่งเก็บข้อมูล

สิ่งที่น่าประหลาดใจอย่างยิ่งที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้คือข้อมูลการค้าในระดับรายการสินค้าที่จัดทำโดยสหประชาชาตินั้น (PC-TAS) และเป็นที่ยอมรับได้ว่าหน่วยงานที่สำคัญของสหประชาชาติอย่าง ESCAP ที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครน่าจะมีข้อมูลดังกล่าว แต่กลับไม่พบว่าข้อมูลดังกล่าวอยู่ในรูปแบบที่จะพร้อมสำหรับการให้บริการ และเป็นที่น่าประหลาดใจยิ่งขึ้นเมื่อไม่พบว่าข้อมูลชุดนั้นมีอยู่ ณ หน่วยงานใดที่พร้อมให้บริการในประเทศไทย

นอกจากนั้น ความหายากของข้อมูลต่างๆ ตลอดจนความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการจัดเก็บโดยหน่วยงานของไทยยังทำให้เป็นข้อจำกัดที่สำคัญของการศึกษาครั้งนี้

6.3 ข้อเสนอแนะ

6.3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในอนาคต

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาที่มีขอบเขตการศึกษาค่อนข้างกว้างและมีวิธีการศึกษาเป็นจำนวนมาก เนื่องจากความสำคัญของลาตินอเมริกาในฐานะประเทศคู่ค้ายังมีไม่มากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในครั้งนี้ได้มุ่งเน้นประเด็นสำคัญไปในด้านการค้า จริงอยู่ว่าเมื่อเทียบกับการค้าแล้วความสำคัญของการลงทุนระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาจะมีน้อยกว่า แต่หากได้มีการศึกษาถึงประเด็นเกี่ยวกับการลงทุนระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาแล้วจะทำให้ภาพของการค้าและการลงทุนซึ่งอาจบังชี้ถึงโอกาสนั้นมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นไปอีก

6.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ประเด็นสำคัญที่ไทยควรพิจารณาจากการศึกษาเปรียบเทียบกับกรณีเกาหลีใต้คือไทยควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเทคโนโลยีและทุนมนุษย์เพื่อนำไปสู่ศักยภาพในการแข่งขันของสินค้าส่งออกที่เพิ่มมากขึ้น ตลอดจนโอกาสในการเพิ่มมูลค่าการค้ากับลาตินอเมริกา นอกจากนั้นแล้ว จริงอยู่ว่าเรื่องของการค้าในปัจจุบันนั้นเป็นธุรกรรมที่เกิดขึ้นโดยภาคเอกชน แต่อย่างไรก็ตาม บทบาทของภาครัฐในฐานะที่จะเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) ก็มีได้ไม่น้อยไปกว่ากันมากนัก ดังนั้นภาครัฐควรสนับสนุนและส่งเสริมภาคเอกชนในการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาโดยการจัดหาข้อมูลทางการค้าและการลงทุนของลาตินอเมริกา ยิ่งไปกว่านั้นภาครัฐควรรับฟังความเห็นและข้อมูลจากภาคเอกชนเพื่อนำไปประกอบการเจรจาในกรอบความร่วมมือต่างๆที่ไทยได้อยู่ร่วมกับประเทศในแถบลาตินอเมริกาเพื่อเพิ่มโอกาสทางการค้าและการลงทุนระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาเพิ่มมากขึ้น